

ні засоби забезпечення реалізації правового статусу громадян. Доводиться необхідність реформування таких правових інститутів, як державна служба, адміністративна відповідальність та адміністративний примус, адміністративні послуги. Підтверджується актуальність прийняття Законів України «Про адміністративну процедуру» та «Про державну службу». Визначаються основні напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення реалізації прав і свобод громадян в Україні.

Ключові слова: юридичні гарантії, адміністративно-правове забезпечення, нормативно-правові та організаційні засоби забезпечення прав і свобод громадян.

Резюме

Андрійко О. Ф., Кисель Л. Е. Адміністративно-правове забезпечення реалізації прав і свобод громадян в Україні.

В статье исследуются основные факторы обеспечения прав, свобод и обязанностей граждан в Украине. Анализируются юридические гарантии, определенные нормами административного права – соответствующие нормативно-правовые и институционально-организационные средства обеспечения реализации правового статуса граждан. Доказывается необходимость реформирования таких правовых институтов, как государственная служба, административная ответственность и административное принуждение, административные услуги. Подтверждается актуальность принятия Законов Украины «Об административной процедуре» и «О государственной службе». Определяются основные направления совершенствования административно-правового обеспечения реализации прав и свобод граждан в Украине.

Ключевые слова: юридические гарантии, административно-правовое обеспечение, нормативно-правовые и организационные средства обеспечения прав и свобод граждан.

Summary

Andryuko O., Kysil L. Administrative legal ensuring of implementation of the rights and freedoms of citizens in Ukraine.

The main factors of ensuring of rights, freedoms and liabilities of citizens of Ukraine are examined in this article. Legal guarantees, defined by statutes of administrative law – corresponding normative and institutional measures for providing realization of citizens' legal status – are analyzed. The author proves necessity of reformation of such legal institutes as governmental service, administrative responsibility, administrative enforcement and administrative services. Applicability of passing Law of Ukraine "On governmental service" and "On administrative procedure" is approved. The main directions of modernization of administrative ensuring of realization of the rights and freedoms of Ukrainian citizens are defined.

Key words: legal guarantees, administrative ensuring, normative and institutional measures for providing realization of citizens' rights and freedoms.

УДК:347.1

В. К. АНТОШКІНА

Валерія Костянтинівна Антошкіна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент Університету банківської справи Національного банку України

СПОСОБИ ТЛУМАЧЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ ТА ЇХ РОЛЬ В ПРАВОЗАСТОСОВНІЙ ПРАКТИЦІ

Необхідність тлумачення викликана багатьма факторами як об'єктивного так і суб'єктивного характеру. При цьому можна стверджувати, що необхідність тлумачення зумовлена не тільки і не стільки технічною недосконалістю зовнішньої форми частини правових норм (їх незрозумілістю, неоднозначністю), а впливає із суті правореалізації, оскільки в самій природі правової норми закладена необхідність її інтерпретації. Тлумачення не стільки їх розуміння і роз'яснення як таких, скільки інтерпретація з точки зору дихотомії «право–факт», то є потреба юридичної оцінки конкретних фактичних випадків¹.

Загальний характер правової норми, а отже, неможливість вказати в ній абсолютно всі конкретні життєві ситуації, що цілком стосується саме цивільного права, є об'єктивною причиною тлумачення. Відповідно до закону загальної ентропії будь-яка передача інформації пов'язана з втратою її певної частини, тому інформація кодується з певним запасом – її носій є більш об'ємним, ніж обсяг переданої інформації. Законодавець же, навпаки, враховуючи потреби практики, повинен створити максимально стислий нормативний текст, що, у свою чергу, викликає необхідність у роз'ясненні, «розшифровці».

Також тлумачення майже завжди вимагають такі оціночні поняття, які широко застосовують в понятійному апараті юридичних норм: «підстави, що не суперечать моральним засадам суспільства» (ст. 3 Сімейного кодексу (далі – СК), «аморальна поведінка нареченого, нареченої» ст. 31 СК, «важка хвороба або хвороба, небезпечна для другого з подружжя і (або) їхніх нащадків» ст. 41 СК, «додаткові витрати на дитину» ст. 185 СК або слова «та т.д.», «і т. п.», «інші»².

Отже, враховуючи зазначене, можемо стверджувати, що тлумачення – доволі складний процес, резуль-

татом якого може бути правильне розуміння правової норми, але також і помилкове, що викривляє її зміст та породжує помилки.

Дана тема набуває ще більш важливого значення у зв'язку з діяльністю державних органів і посадових осіб щодо застосування норм права до конкретних життєвих обставин. Прикладом може слугувати неоднорідність сучасної правозастосовної практики, насамперед – судової. Причинами такої ситуації нерідко називають недосконалість чинного законодавства. Разом із тим більш глибокий аналіз цієї проблематики свідчить про наявність скоріше істотних проблем в тлумаченні закону, ніж про його пробіли і суперечливості. У свою чергу, виникають питання до правозастосовувачів, що втратили за останнє сторіччя «почуття права», що в кінцевому результаті й призвело до «механізації» судової практики, домінування буквального тлумачення над усіма іншими видами тлумачення. Така ситуація не може бути визнана задовільною і тому необхідним є дослідження всіх способів та методів тлумачення, які можуть бути використані в практиці для приведення її до певної однаковості, що обумовлює актуальність даного дослідження³.

Проблеми тлумачення становили певний інтерес для вчених в усі періоди розвитку цивільно-правової доктрини. Першою масштабною і завершеною роботою в цій сфері по праву вважається монографія Є. В. Васьковського. Серед радянських вчених, що займалися даною проблематикою, можна назвати наступних: Ю. Г. Ткаченко, О. С. Шляпочников, М. М. Вопленко, А. С. Піголкін, О. Ф. Черданцев, Н. Л. Гранат. Особливо в останнє десятиліття долучилися до розробки проблем інтерпретаційної діяльності і такі українські правознавці, як В. Г. Ротань, І. Л. Самсін, А. Г. Ярема, В. В. Кривенко, В. Я. Карабань.

Питання про способи тлумачення права є важливими у вченні про тлумачення, оскільки дають нам уявлення про механізм та інструментарій такої діяльності. Під способом тлумачення в правовій літературі розуміють об'єднані за визначеними підставами і наявністю спільних рис у відносно виділену сукупність конкретні прийоми і правила пізнання, необхідні суб'єкту тлумачення для з'ясування дійсного змісту правової норми.

Джерелом формування принципів, прийомів і правил тлумачення, використовуваних в національному праві, були загальні правила, більшість з яких застосовувалися ще в Стародавньому Римі⁴. Серед таких правил, наприклад, правило розумної норми, яке передбачає, що право продиктовано розумом, а результат тлумачення не повинен бути безглуздим і даремним, оскільки сам закон не говорить про це.

У німецькій теорії права виділяються чотири класичних методи тлумачення права. Критеріями для інтерпретації виступають: текст, історія створення закону, його система та мета. Результат залежить і від історії закону, його контексту, цілей закону та інших факторів, для чого потрібне використання всіх доступних методів і джерел.

Варто зазначити, що серед вчених дотепер не вироблено єдиного, усталеного підходу до визначення конкретних прийомів і правил з'ясування норм права та їх об'єднання в способи тлумачення.

На думку Є. В. Васьковського, найбільш детальна класифікація способів тлумачення належить Е. М. Форстеру, який окрім граматичного розрізняв також цілий ряд способів залежно від того, які знання застосовуються в процесі тлумачення. Автор виділяв такі способи і відповідно види тлумачення, як діалектичне, риторичне, історичне, етико-політичне, поетичне, арифметичне, геометричне, фізико-медичне та інші види⁵. Сам Є. В. Васьковський окремі способи тлумачення (інструментальний підхід) пов'язував з метою. Вченим були сформульовані такі правила тлумачення: кому заборонена дія, тому заборонена і мета, яка веде до цієї мети; кому заборонені дії, тому заборонена і дія, до якої вони ведуть, якщо її не можна досягти іншими діями; хто правомірний до мети, той правомочний і до дії, яка веде до цієї мети, якщо вона не може бути досягнута іншими діями; хто правомірний до відомої дії, той правомочний і до мети, яка досягається цією дією.

Натомість М. М. Вопленко виділяє в якості основних способів тлумачення права: філологічний, систематичний, історико-політичний, логічний і спеціально-юридичний способи тлумачення⁶.

О. Ф. Черданцев пропонує п'ять способів тлумачення: мовний, логічний, систематичний, історичний і функціональний⁷.

С. С. Алексєєв виокремлює: граматичний, логічний, спеціально-юридичний, систематичний та історичний способи тлумачення⁸.

Ю. Л. Власов відстоює точку зору, з якою можемо погодитися, що для остаточного визначення даного питання необхідно виходити із завдань та об'єкта тлумачення і, відповідно, пропонує визначати такі способи, які тією чи іншою мірою містять у собі всі перераховані вище: граматичний, логічний, системний і історичний⁹.

Проаналізуємо окремо основні з них.

Грамматичний спосіб (мовний, словесний, філологічний, буквальний, лексичний – варіанти назви)¹⁰ найбільш розповсюджений. Заснований на знанні мови, використанні правил застосування слів, морфології та синтаксису. Сутність його полягає у з'ясуванні лексичного значення окремих правових термінів і словосполучень, а також синтаксичному аналізі словосполучень та речень. Грамматичне тлумачення відбувається за встановленими правилами, які дають змогу з'ясувати значення окремих слів і термінів, згодом речень, а потім – і правової норми в цілому. Коли суб'єкт тлумачення з'ясує зміст речення, велика увага приділяється розділовим знакам, вступним словами, сполучникам¹¹.

Недостатнє знання правил граматики, неправильна їх інтерпретація призводять до неточного розуміння змісту норми, а, отже, і до її порушення в процесі реалізації. Особлива увага приділяється значенню окремих термінів. Так, у законодавчих актах термінам, які мають загальноприйняте значення, надається особливий

сенса. Якщо законодавець в самому акті не надав роз'яснення терміна або воно не з'ясовано, то використовується його значення, яке він має в науці і практиці. Також певні проблеми можуть виникати при застосуванні спеціальних термінів з різних галузей науки та практики. Так, із застосуванням даного методу може бути витлумачено поняття, закріплене в СК, «особиста приватна власність дружини, чоловіка», яке не знаходить свого відображення ні в Конституції України, ні в Цивільному кодексі (далі – ЦК). Шляхом тлумачення з'ясовуємо, що в даному випадку має місце некоректне застосування термінології, оскільки поняття – особиста власність було характерним для радянського законодавства. У сучасному цивільному праві застосовується термін – приватна власність, а отже, правильніше у зазначеній нормі застосувати термін – роздільна приватна власність і роздільне майно¹².

Як приклад граматичного тлумачення можна привести норму ч. 2 ст. 36 ЦКУ, згідно з якою суд може обмежити цивільну дієздатність фізичної особи, якщо вона зловживає спиртними напоями, наркотичними засобами, токсичними речовинами, азартними іграми тощо і тим ставить себе чи свою сім'ю, а також інших осіб, яких вона за законом зобов'язана утримувати, у скрутне матеріальне становище. Оскільки законодавець у цій нормі використовує при перерахуванні випадків «кому», то для обмеження дієздатності досить одного з трьох перерахованих випадків.

Грамматичне тлумачення застосовне і до ст. 39 ЦКУ, коли йдеться про визнання фізичної особи судом недієздатною, якщо вона внаслідок хронічного, стійкого психічного розладу не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними. Оскільки законодавець використовує тут розділовий сполучник «або», то для визнання недієздатності досить одного з двох наслідків: або не усвідомлення своїх дій, або нездатності керувати ними.

Логічне тлумачення – це тлумачення правового акта за його змістом з використанням законів логіки. Саме за допомогою зазначеного способу встановлюється весь обсяг змісту норми, усуваються наявні в ній неясності. Якщо при граматичному тлумаченні стоїть завдання з'ясувати букввальний сенс того, що закріплено безпосередньо в тексті, то логічне має на меті за допомогою правил формальної логіки виявити те, що законодавець хотів виразити в тексті закону, але не висловив. За допомогою логічних операцій, які включають аналіз і синтез, побудову силігизму (логічного умовиводу, який складається з двох посилок і висновку), з нормативних приписів, «розкиданих» по тексті законодавчого акта, формулюється норма права, яка підлягає тлумаченню¹³.

Логічний спосіб тлумачення полягає у використанні законів і правил формальної та діалектичної логіки при пізнанні змісту правової норми на базі самої норми без звернення до інших способів тлумачення. Логічні закони, принципи та категорії використовуються самостійно, поряд із засобами лінгвістичного аналізу тексту закону¹⁴.

Як приклад логічного способу можна навести тлумачення норми ст. 1166 ЦКУ, яка встановлює, що майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала. При цьому виникає питання: під особою, що заподіяла шкоду, розуміти тільки фізичних осіб, юридичних осіб або ж і інших суб'єктів цивільного права. Для відповіді на це питання слід удатися до логічного тлумачення. Якщо звернутися до ст. 2 ЦКУ, учасниками цивільних відносин є фізичні особи та юридичні особи, а також держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права. Це також можна обґрунтовувати тим, що у другому розділі ЦКУ три підрозділи носять аналогічну назву. За цією ж підставою можна тлумачити і норми ст. 1190 ЦКУ, яка встановлює, що спільними діями або бездіяльністю яких було завдано шкоду, несуть солідарну відповідальність перед потерпілим, – стаття застосовується не лише до юридичних осіб, а й до будь-яких інших суб'єктів цивільного права.

Існування системного тлумачення зумовлюється системністю права. Норми права не існують незалежно одна від одної, а тому для глибокого і повного з'ясування змісту норми недостатньо її внутрішнього аналізу, а потрібно дослідження її змісту, зв'язків з іншими нормами.

Під системним способом тлумачення розуміють діяльність, що здійснюється суб'єктами, яка полягає в зіставленні норм з метою встановлення їх змісту і точного застосування та заснована на використанні ряду прийомів системного способу тлумачення.

Використання даного способу тлумачення характеризується застосуванням таких прийомів: встановлення місця норми права в системі права, встановлення інших норм, які співвідносяться з нормою, що підлягає тлумаченню, на підставі різних взаємозв'язків і залежностей, встановлення ієрархічного становища двох або більше юридичних приписів, залежно від їх приналежності до вищестоящих чи нижчестоящих юридичних актів; зіставлення норм вже після того, як визначено їх підпорядкування та виявлено відносини до близьких за змістом правових інститутів, встановлення особливостей спільного застосування двох і більше правових норм¹⁵.

Завдяки системному способу можна виявити юридичну силу правової норми, сферу її дії. Найчастіше сам текст нормативного акта містить підстави для системного тлумачення. До нього, зокрема, доводиться вдаватися при реалізації бланкетних і відсылних норм.

Так, ст. 65 СК щодо розпорядження спільним майном подружжя сформульована занадто широко і викликає певні складнощі при реалізації, оскільки під розпорядженням майном розуміють не тільки випадки придбання, а й відчуження майна одним із подружжя. Також у ст. 177 ГК зазначається, що об'єктами цивіль-

них прав є речі, у тому числі гроші, які підпадають під поняття «майно». Отже, застосовуючи системне тлумачення, можемо зробити висновок, що взаємна згода подружжя необхідна і при розпорядженні загальними грошовими коштами¹⁶.

Дослідження волі законодавця, правової системи і норм у розрізі їх генетичного розвитку має важливе значення для з'ясування дійсного змісту норми права і обумовлює існування історичного способу тлумачення¹⁷.

З метою правильного розкриття змісту норми доцільно ознайомитися з історією виникнення законодавчого акта. Для цього піддають аналізу тексти нормативно-правових актів, що втратили силу, але регулювали схожі відносини, матеріали підготовки та прийняття актів. Це дає змогу порівняти чинні та скасовані норми, визначити мету, обставини, причини, які зумовили прийняття певного приписа. Наприклад, у ст. 421 ЦК РРФСР 1922 р. вживається термін «предмет розкоші». Зміст цього терміна зазнав серйозних змін в силу збільшення матеріального добробуту людей, і тому тепер він тлумачиться трохи інакше, аніж в 20-ті рр. минулого століття, коли був прийнятий Цивільний кодекс.

Варто зазначити: щодо тлумачення індивідуальних актів в цивільному праві, зокрема договорів, то до них можемо застосовувати вищезазначені способи з урахуванням того, що при використанні системного тлумачення буде враховуватися текст інших розділів договору, окрім норм законодавства, а при використанні історичного – документи сторін, що передували його укладанню.

Отже відповідні компетентні органи, які здійснюють правозастосовну діяльність, не вправі відмовити у вирішенні спору через незрозумілість правової норми, що підлягає застосуванню. З метою уникнення неправильного застосування необхідно передусім встановити зміст норми, для чого слід використовувати всі відомі способи і прийоми тлумачення до повного з'ясування дійсного змісту норми. Немає чітко визначених правил використання зазначених методів. Вони можуть використовуватися суб'єктом тлумачення всі одночасно, або може бути обраний один або кілька на розсуд особи, залежно від можливості досягнення мети тлумачення. При цьому якщо граматичне і логічне тлумачення відштовхуються від самих текстів, то системний та історичний способи спираються на елементи, зовнішні до них.

Відмова правозастосовувача від використання всього арсеналу призводить до односторонності в застосуванні норм закону. Тлумачення ґрунтується на тезі, що система норм права повинна бути вільною від протиріч, і кожна норма має гармоніювати з усією системою. Тому в рамках даної тези слід вибрати той варіант тлумачення, при якому правова норма буде найкраще гармоніювати з іншими нормами, що утворюють систему цивільного права.

¹ Смирнов А. В. Толкование норм права : учеб.-практ. пособ. / А. В. Смирнов, А. Г. Манукян. – М. : Проспект, – 2008. – 177 с. – С. 9.

² Венгеров А. Б. Теория государства и права : учеб. для юрид. вузов / А. Б. Венгеров. – 3-е изд. – М. : Юриспруденция, 2000. – 528 с. – С. 450–451.

³ Личман Л. Толкование норм гражданского законодательства: теория и практика / Л. Личман // *Leges Si Viata*. – 2014. – August. – С. 92–93.

⁴ Перетерский И. С. Толкование международных договоров / И. С. Перетерский. – М. : Госюриздат, 1959. – 172 с. – С. 23.

⁵ Васильковский Е. В. Цивилистическая методология / Е. В. Васильковский. – М. : Центр ЮрИнфоР, 2002. – Ч. 1. Учение о толковании и применении гражданских законов. – 508 с. – С. 95–96.

⁶ Вопленко Н. Н. Толкование права / Н. Н. Вопленко. – Волгоград : Изд-во Волгоградского госуниверситета, 2007. – 126 с. – С. 28.

⁷ Черданцев А. Ф. Толкование советского права / А. Ф. Черданцев. – М., 1979. – 168 с. – С. 35, 117.

⁸ Алексеев С. С. Право: азбука – теория – философия. Опыт комплексного исследования / С. С. Алексеев. – М. : Устав, 1999. – 712 с. – С. 131.

⁹ Власов Ю. Л. Проблемы тлумачення норм права : моногр. / Ю. Л. Власов. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. – 180 с. – С. 35.

¹⁰ Тодика Ю. М. Тлумачення законів і Конституції України: теорія і практика : моногр. / Ю. М. Тодика. – Х. : Факт, 2001. – 328 с. – С. 133.

¹¹ Абдуллаев М. И. Теория государства и права : учеб. для высших учебных заведений / М. И. Абдуллаев. – 3-е изд., доп. и перераб. – М. : ЗАО «Издательство «Экономика», 2006. – 410 с. – С. 452–453.

¹² Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України / за ред. Ю. С. Червоного. – К. : Істина, 2003. – 215 с. – С. 93.

¹³ Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підруч. / О. Ф. Скакун ; пер. з рос. – Х. : Консум, 2006. – 688 с. – С. 407.

¹⁴ Чулінда Л. Г. Застосування юридико-лінгвістичного та логічного способів тлумачення нормативно-правових актів // *Законодавство України*. – 2005. – № 2. – С. 3.

¹⁵ Толстик В. А. Системное толкование норм права : научн. изд. / В. А. Толстик, Н. Л. Дворников, К. В. Каргин. – М. : ИД «Юриспруденция», 2010. – 136 с. – С. 58–62.

¹⁶ Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар / за ред. І. В. Жилінкової. – Х. : Ксилон, 2008. – 855 с. – С. 225.

¹⁷ Власов Ю. Л. Вказана праця. – С. 81.

Резюме

Антошкіна В. К. Способи тлумачення в цивільному праві та їх роль в правозастосовній практиці.

Дана стаття присвячена проблемам тлумачення в цивільному праві, зокрема способам тлумачення. Проаналізувавши численні наукові джерела, автор констатує відсутність єдиних підходів до даного питання. Важливість чіткого визначення даної проблематики полягає в тому, що саме способи тлумачення дають нам той алгоритм, інструментарій, який необхідний

для розуміння змісту правового припису. Автор у статті розглядає граматичне, логічне, системне, історичне тлумачення, їх застосування в цивільному праві. У статті вказується на особливості кожного зі способів та порядок їх спільного використання для вирішення проблем правозастосовної практики та забезпечення її єдності.

Ключові слова: тлумачення цивільно-правових норм, граматичний, логічний, системний, історичний спосіб тлумачення цивільно-правових норм.

Резюме

Антошкина В. К. Способы толкования в гражданском праве и их роль в правоприменительной практике.

Данная статья посвящена проблемам толкования в гражданском праве, в частности способам толкования. Проанализировав многочисленные научные источники, автор констатирует отсутствие единых подходов к данному вопросу. Важность четкого определения данной проблематики заключается в том, что именно способы толкования дают нам тот алгоритм, инструментарий, который необходим для понимания содержания правового предписания. Автор в статье рассматривает грамматическое, логическое, системное, историческое толкование, их применение в гражданском праве. В статье указываются особенности каждого из способов и порядок их общего использования для решения проблем правоприменимой практики и обеспечения ее единства.

Ключевые слова: толкование гражданско-правовых норм, грамматический, логический, системный, исторический способы толкования гражданско-правовых норм.

Summary

Antoshkina V. Methods of interpretation in civil law and their role in enforcement practice.

This article is devoted to problems of interpretation in civil law, including methods of interpretation. After analyzing numerous scientific sources the author finds no common approaches to this issue. The importance of a clear definition of this problem is that it means give us the interpretation algorithm tools necessary for understanding the meaning of the laws. The author of the article considers the grammatical, logical, systematic, historical interpretation and their application in civil law. The article highlights the characteristics of each of the methods and procedures of their share to solving the problems of law enforcement and ensure its unity.

Key words: interpretation of civil law, grammatical, logical, systematic, historical method of interpretation of civil law.

УДК 346.5 : 342.951 (477)

С. І. БЕВЗ

Світлана Іванівна Бевз, кандидат юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Трансформація економічних відносин, що відбувалася останні 25 років у нашій державі, зумовила нове розуміння господарських відносин, господарської діяльності та сфери господарювання в цілому. Розбудова ринкових відносин, активні інтеграційні процеси, в яких бере участь Україна, постійні зміни законодавства ускладнюють процеси функціонування різних суб'єктів господарювання, зайняття ними різними видами господарської діяльності. Проте належна діяльність суб'єктів господарювання різних як організаційно-правових форм, так і форм власності є запорукою розвитку економіки держави в цілому. Водночас належна організація економіки в будь-якій державі є запорукою успішного функціонування держави, задоволення потреб її громадян, забезпечення соціальної спрямованості її розвитку. Як відомо, для ефективної діяльності будь-якої організованої системи необхідним є належне регулювання нею. Важливе місце в регулюванні такої системи, як економіка, відіграє держава. При цьому сутність регулювання державою фактично зводиться до визначення її співвідношення з економікою.

Питання співвідношення держави і економіки актуальні для будь-якої держави і в будь-якому періоді розвитку. Це питання «практично існувало завжди, з тих пір як з'явилася перша держава і буде існувати до тих пір, поки буде існувати держава. Це одне з «вічних» питань, яке кожного разу по-новому стає перед новою державною організацією»¹. Проголошення незалежності України також зумовило необхідність його вирішення. Розуміння сутності цієї діяльності держави має сприяти створенню належного законодавчого забезпечення її здійснення.

Статус економіки нашої держави насамперед відображається на господарській діяльності, оскільки модель співвідношення держави та економіки визначає умови здійснення господарської діяльності в державі. Саме межі втручання держави до сфери господарювання, фактичний стан здійснення державного регулювання господарської діяльності дає змогу говорити про ступінь свободи господарювання та підприємництва як його складової.

У сучасній науковій літературі є багато праць, присвячених питанням державного регулювання господарської діяльності або підприємництва, що стосуються різних аспектів та сфер його здійснення.